

haar nieuwe definitie van gezondheid. Projectleider Mariëlle Cuijpers van het Expertisenetwerk Levensvragen en Ouderen stelde dat waardigheid zit in dat je er bent en dat je oprecht aandacht hebt voor de mens tegenover je. Levensvragen maken deel uit van het domein Mentaal Welbevinden en dat het belangrijk is dat we weten wie mensen zijn en wie ze waren. Dit wordt bevestigd door de Kwaliteitsstandaard omgaan met levensvragen van ouderen die recent erkend is door het Zorginstituut Nederland. De middag werd afgesloten met een emotionele oproep door voorzitter Gerda Havertong en oprichtster van Stichting Wiesje over leven met dementie in Suriname. Na 15 jaar is er eindelijk een eigen woonzorglocatie gerealiseerd naast een eigen dagopvang en een kenniscentrum. Er is nog veel geld nodig om de zorg voor mensen met dementie op het niveau van Nederland te krijgen. Gerda Havertong sloot af met een prachtig nummer in het Sranantongo en riep mensen op om Stichting Wiesje te steunen met geld en kennis.

Overige projecten

Zorgvisite is een digitale vertaalslag van het succesvolle project 'Houd de naaste vast' dat heeft geresulteerd in drie boeken over waardige zorg: Thuis Wezen, gesprekken over waardige zorg; Thuis Voelen, praktijkgids voor naasten en verpleeghuis als bondgenoten in waardige zorg; Thuis Zijn; bestuurders aan het woord en verpleeghuizen in beeld. Vereniging Het Zonnehuis heeft dit project destijds gefinancierd met steun van enkele ouderenfondsen onder het motto 'Inzet voor waardige zorg'. Ter gelegenheid van de 100e Zorgvisite werd op 15 april 2015 een speciale High Tea georganiseerd in zorglocatie Florence in Den Haag. Onder leiding van voorzitter Maarten den Ottolander reikte de Dames THE het verslag van de 100e Zorgvisite uit aan Danielle Swart van Vereniging Het Zonnehuis www.zorgvisite.nl

Vereniging Het Zonnehuis heeft als opdrachtgever onder de vlag van het Expertisenetwerk Levensvragen en Ouderen, het project Zorgen voor Zin bij mensen met dementie mede

mogelijk gemaakt. Samen met Ideon voor dementieprofessionals heeft zij invulling aan dit project gegeven. De deelnemende zorgorganisaties wilden ontdekken wat de zingevingsbronnen zijn van mensen met dementie en hun naasten. Daarnaast wilden zij ook iets doen aan de onderkende handelingsverlegenheid van zorgprofessionals. Tijdens het project werd het de organisaties duidelijk dat het vooral van belang is om naasten te ondersteunen bij zingeving aan het leven. Dat heeft ook een positieve uitwerking op de mensen met dementie zelf. Ook leerden zij dat het kunnen blijven ervaren van verbondenheid met hun naaste omgeving heel belangrijk is voor mensen met dementie. Het boek 'Op bezoek bij een dierbare met dementie' is de eerste tastbare opbrengst van het project 'Zorgen voor Zin' van het Expertisenetwerk Levensvragen en Ouderen (dat onlangs is overgegaan naar Zorg voor Beter) www.zorgvoorbeter.nl

Financieel

Het jaar 2015 wordt afgesloten met een negatief rendement van € 200.571,-. Als gevolg van de economische recessie is het rendement op de beleggingsrekening lager dan gemiddeld en verwacht wordt dat deze ontwikkeling de komende jaren doorzet. Het bestuur van Vereniging Het Zonnehuis stuurt aan op een duurzame afstemming tussen langdurige verplichtingen en afnemende inkomstenstroom (contributies). Dit betekent dat projecten mede gefinancierd moeten worden door externe financiers (fondsen). Uitgangspunt van Vereniging Het Zonnehuis is om het eigen vermogen in stand te houden en het rendement in te zetten voor de jaarlijkse begroting. De jaarrekening 2015 is opgesteld door accountantskantoor HoogeveenLuigjes en gaat gepaard met een beoordelingsverklaring. Een uitgebreide versie van de jaarrekening kan op verzoek verstrekt worden.

Ledenbeheer

Het vermogen van Vereniging Het Zonnehuis is bijeengebracht door het bestaande leden- en donateursbestand. Op 31 december 2015 steunden nog 5.000 mensen actief het gedachtegoed met hun jaarlijkse bijdrage. Leden ontvangen jaarlijks een schriftelijke uitnodiging voor de ledenvergadering waar de jaarrekening wordt voorgelegd en het beleid wordt toegelicht. Het afgelopen jaar zijn nog enkele legaten ontvangen van mensen die Vereniging Het Zonnehuis benoemd hebben in hun testament. Deze giften worden gebruikt om het onderwijs in de zorg voor ouderen en de beeldvorming over werken in de zorg te verbeteren. Als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) hoeft Vereniging Het Zonnehuis geen schenkingsrecht over deze giften te betalen en mogen gulle gevers hun gift aftrekken van de belasting.

Organisatie

Bestuur en management

Tijdens de Algemene Vergadering van Vereniging Het Zonnehuis op 11 juni 2015 zijn twee nieuwe bestuursleden voorgesteld en met unanieme instemming benoemd. Dit zijn Kees de Graauw (penningmeester) en Jenneke van Pijpen (algemeen lid). Met dank is afscheid genomen van de heren Henk van der Stelt en Paul van Waning. De overige bestuursleden hebben ingestemd met hun tweede termijn van vier jaar. Het bestuur wordt ondersteund door bureaumanager Daniëlle Swart die tevens als stafmedewerker werkzaam is bij Leyden Academy.

Zonnehuis Post

Relaties, leden en donateurs van Vereniging Het Zonnehuis ontvangen jaarlijks informatie via de eigen Zonnehuis Post. Een drieluik waarin verslag wordt gedaan van de onderwijsprojecten, onderzoeksuitkomsten en gezamenlijke activiteiten en bijeenkomsten. Het jaarbericht verschijnt in een uitgebreide opmaak van Zonnehuis Post. Op deze manier blijft men betrokken bij het gedachtegoed van Vereniging Het Zonnehuis. De publicaties staan ook als digitaal document op de website van Vereniging Het Zonnehuis.

Kantooradres

Vereniging Het Zonnehuis

p/a Leyden Academy
Poortgebouw LUMC
Rijnsburgerweg 10
2333 AA Leiden
T 071-5240960
E info@vereniginghetzonnehuis.nl
IBAN NL83INGB0657675113

Zonnehuis

Jaarbericht 2015

mei 2016

Missie

Vereniging Het Zonnehuis is ontstaan als particulier initiatief met een geestelijk en sociaal uitgangspunt. In 1921 opgericht door enkele voortrekkers uit het initiatief 'Zonnewende', Bond voor zieken: een correspondentiekring van leden die zich bekommerden om de toestand van langdurig zieken in Nederland. Hun droom was het realiseren van een eigen tehuis, zodat deze mensen een plek hadden om te verblijven. Vereniging Het Zonnehuis is de bakermat van de Zonnehuis Groep; een landelijk netwerkverband van zorginstellingen op het gebied van verzorging, verpleging en thuiszorg. Vereniging Het Zonnehuis zet zich al bijna honderd jaar in voor de waardigheid van leven van kwetsbare ouderen die permanent afhankelijk zijn van intensieve zorg. Door het stimuleren van onderwijs, (toegepast) onderzoek en innovaties in de ouderenzorg, geeft zij een kwaliteitsimpuls aan de dialoog tussen zorgvrager en zorgverlener, zowel voor de formele als informele zorg.

Historie

In 2016 is het vijftiennegentig jaar geleden dat Vereniging Het Zonnehuis werd opgericht door mejuffrouw Jo Visser. Tijdens haar ziekte verbleef zij in Davos en kwam op het idee om Zonnehuizen te stichten als huisvesting en verpleging van chronische patiënten. Dankzij het volhardende werk van Jo Visser en financiële giften van gulle gevers – waaronder Koningin Emma – verrees in 1929 in Beekbergen het eerste Zonnehuis. Om geld en leden te genereren werden er collectes en lezingen gehouden. Bij de oprichting van het eerste Zonnehuis in Beekbergen werd Jo Visser directrice. Zij vervulde die functie achttien jaar, tot haar pensionering in 1947. In 1947 werd zij lid van het bestuur van Vereniging Het Zonnehuis. Jo Visser overleed op 27 maart 1978 op 88-jarige leeftijd. Zij mag beschouwd worden als pionierster voor verpleging en verzorging van langdurig zieken in Nederland.

Jo Visser Award

In 2012 heeft het bestuur van Vereniging Het Zonnehuis de Jo Visser Award in het leven geroepen om het gedachtegoed van haar grondlegster ter ere. Op vrijdag 16 november 2012 ontving professor Martin Boekholdt tijdens zijn afscheid als bijzonder hoogleraar aan de Vrije Universiteit in Amsterdam uit handen van voorzitter Maarten den Ottolander een prachtig beeld van een trotse pauw dat symbool staat voor mensen die zich inzetten voor waardige zorg voor kwetsbare ouderen. Op 23 mei 2013 is bijbehorende geldprijs uitgereikt aan stichting GetOud die zich op een positieve wijze bezighoudt met de beeldvorming van ouderen. Op 21 november 2013 ontving professor Anne-Mei The uit handen van haar voorganger de Jo Visser Award met bijbehorende titel ambassadeur Waardige zorg. Zij heeft op 22 mei 2013 de geldprijs uitgereikt aan studio Moio die zich inzet voor maatschappelijk ondernemerschap met jong talent. Op 30 oktober 2014 werd bestuurder Frank Kodden tijdens het jaarcongres Waardige zorg verrast met de Jo Visser Award. Hij reikte op 11 juni 2015 de geldprijs uit aan zorgorganisatie Talma-Haven uit Urk voor muzikale ontmoetingen tussen jong en oud. Tijdens het jaarcongres op 10 december 2015 kreeg schrijfster Marjan Berk de Jo Visser Award en schreef een pakkende column in het Algemeen Dagblad over deze grote eer.

Samenwerking

Vereniging Het Zonnehuis is sinds juni 2012 partner van kenniscentrum Leyden Academy on Vitality and Ageing met een gezamenlijke focus op onderwijsvernieuwing in de zorg voor kwetsbare ouderen. Dit varieert van strategisch overleg met kennispartners tot het stimuleren van projecten die bijdragen aan meer praktijkgericht mbo/hbo onderwijs op het gebied van Zorg en Welzijn. Door middel van kwartaalrapportages wordt het bestuur van Vereniging geïnformeerd over de voortgang en gestelde doelen. Het bestuur, directie en Raad van Commissarissen van Leyden Academy zijn erg tevreden over de zichtbare meerwaarde die de samenwerking oplevert.

Onderwijs

In 2015 zijn de acht regionale Inspiratie- en Kennisdagen Levensles geëvalueerd om te kunnen bepalen op welke manier de resultaten bijdragen aan beter onderwijs in de zorg voor ouderen. In het voorjaar is een bijeenkomst gehouden voor alle betrokken partijen die meegedacht hebben over hoe de positieve resultaten gebruikt kunnen worden voor een vervoltraject. Alle deelnemende onderwijsinstellingen zijn geïnterviewd over hun ervaringen met Levensles en gevraagd naar hun behoeften om deze experimentele vorm van onderwijsvernieuwing in te zetten. In 2016 wordt het concept Levensles verder uitgewerkt samen met een aantal regionale mbo-opleidingen Zorg en Welzijn. Behalve meer theoretische kennis over de zorg voor ouderen is ook de beeldvorming van belang. Opvallend resultaat van Levensles is dat ontmoetingen tussen jong en oud van essentieel belang zijn om het negatieve imago over (werken met) ouderen bij te stellen. Tijdens het jaarcongres op 10 december 2015 is de fotoserie met frisse denkers die meegedaan hebben aan Levensles, gepresenteerd aan het publiek. Vanaf begin 2016 is deze fotoserie wekelijks te bewonderen op het digitale platform NED7 onder het mom met elkaar zorgen voor morgen www.ned7.nl

Onderzoek

Vereniging Het Zonnehuis heeft een langdurige traditie om wetenschappelijk onderzoek toe te passen in de zorg voor kwetsbare ouderen. Via de Vrije Universiteit in Amsterdam zijn bijzondere leerstoelen op het gebied van dementierichtlijnen en organisatie en beleid van zorg mede mogelijk gemaakt. De huidige Zonnehuis-leerstoel wordt sinds begin 2012 deeltijds bekleed door professor Henk Nies, bestuurder van kenniscentrum Vilans voor langdurige zorg in Utrecht. Er worden ook twee promovendi begeleid op relevante onderzoeksthema's zoals beleving van waardige zorg in verpleeghuizen en onderzoek naar de samenwerking tussen het professionele domein en de samenleving. In 2015 heeft de leerstoelhouder in opdracht van het curatorium van de Zonnehuis-leerstoel en het bestuur van Vereniging Het Zonnehuis nagedacht over het concretiseren van de definitie waardige zorg voor kwetsbare ouderen. Begin 2016 wordt er een besluit genomen over de verlenging van de Zonnehuis-leerstoel met nog vijf jaar.

Ontwikkelingen

Algemene Ledenvergadering

Op 11 juni 2015 reikte ambassadeur Waardige zorg en zorgbestuurder Frank Kodden de geldprijs van de Jo Visser Award uit aan collega-instelling Talma-Haven uit Urk. Frank lichtte in zijn speech toe hoe hij het gedachtegoed van Jo Visser toepast in zijn dagelijks werk. Haar oog en inzet voor de meest kwetsbaren onder ons is nog steeds actueel met nadruk op waarden als inspiratie, solidariteit en zingeving. Zorglocatie Talma-Haven kreeg de geldprijs om muzikale ontmoetingen tussen jong en oud te organiseren. Onder regie van stichting Care&Culture gingen jonge kinderen het gesprek aan met ouderen over oud worden en lieten zij zien hoe belangrijk het is om te genieten van samenzang. Dit heeft geleid tot een lokaal Community-koor met een prachtig optreden. De foto's tijdens dit project zijn gemaakt door Romi Tweebeeke die zich gespecialiseerd heeft in ouderenfotografie.

Zonnehuis Dinerdebat

Het jaarlijkse Zonnehuis dinerdebat stond in het teken van de vraag wat het beste bijdraagt aan waardigheid van leven van kwetsbare ouderen. Een select gezelschap van

bestuurders, leden, relaties en professionals in de zorg kwam bijeen in Leiden voor een inspirerend dinerdebat onder leiding van voorzitter Maarten den Ottolander. Filosoof Wouter Bélier stelde het gezelschap de vraag of de mens zijn of haar waardigheid kan verliezen. Aan de hand van een presentatie en stellingen werd met elkaar aan tafel gediscussieerd. Onderzoekster Antoinette Reerink stelde de vraag hoe je het beste kunt leren kijken en luisteren naar de belevingswereld van mensen met dementie. Een open en leergierige houding, zonder daarbij in stilstand of gemakzucht te vervallen. Professor Joris Slaets hield een indrukwekkende voordracht over de noodzaak van nabijheid tussen de arts en patiënt aan de hand van het boek van Ivan Illych van schrijver Tolstoy. De voordrachten staan als document op de website van Vereniging Het Zonnehuis.

Jaarcongres Waardige zorg

Op donderdagmiddag 10 december 2015 organiseerde Vereniging Het Zonnehuis haar jaarcongres in congreslocatie Antropia in Driebergen. Als thema luidde de vraag: Is het leven van kwetsbare ouderen in een verpleeghuis (nog) waardig en zinvol? Namens partner Leyden Academy hield hoogleraar Ouderengeneeskunde Joris Slaets een betoog over de noodzaak van liefdevolle zorg en nadruk op leefplezier en welbevinden van het (oudere) individu zelf. 'Liefdevolle zorg begint met een relatie waarin je de belangrijke ander bent: een verhaal wordt verteld en gehoord in een relatie tussen twee mensen; zoek de ruimte tussen de noodzakelijke normen (rechtvaardigheid en veiligheid) en maximale vrijheid'. Zonnehuis-leerstoelhouder Henk Nies ging dieper in op welke systemen in de zorg leiden tot belemmeringen in de beleving van waardige zorg. Hij haalde hierbij het model van Simon Sinek naar voren met de vragen What, How en Why. De drie cirkels staan voor handelen van binnen naar buiten; handelen vanuit een intrinsieke drijfveer. Hierbij stelde Nies de vraag hoe we dan op zoek gaan naar waardigheid. Hij benadrukte: 'Bevestig mensen in wie ze zijn, versterk mogelijkheden, hoe klein ook, versterk zelfstandigheid, het gevoel van thuis en de mogelijkheid daar te zijn wie je bent. Privacy is heel belangrijk, respectvol met elkaar omgaan spreekt voor zich. Emotionele hulp bij heftige situaties, behoud van je lichaamsbeeld en goede communicatie zijn ook essentieel. Vanuit de wetenschap is bekend dat het om dit soort zaken gaat'. Na de pauze gaf Hans Reinders, emeritus hoogleraar Ethiek een pragmatische invulling op de vraag wat veroudering eigenlijk is door ruimhartig te citeren uit het boek 'Pogingen iets van het leven te maken' door Hendrik Groen. 'Oud' is geen zijnspositie, maar een houding; dit wordt ook bevestigd door collega's Rudi Westendorp (Oud worden zonder het te zijn) en Machteld Huber met

